

Osnovna vprašanja o digitalnem evru

Jožef Bradeško*

T

ako kot druge kompleksne pojave je tudi digitalni evro mogoče nasloviti z enostavnimi vprašanji kdaj, kako in zakaj. Enostavna vprašanja nas po navadi pripeljejo najbližje nedvoumnim odgovorom, kolikor je v tem primeru to sploh možno.

Najlažji je odgovor na vprašanje kdaj. Če bo digitalni evro uveden, bo uveden najprej čez 4 do 5 let. Tako izhaja iz uradne komunikacije ECB ter iz načrta raziskovalne faze projekta in pričakovane dolžine projektne faze morebitne dejanske uvedbe.

Težji je odgovor na vprašanje, kako bo morebitni digitalni evro videti, kaj bomo lahko z njim počeli ter kako bodo delovali njegovi navzven nevidni zaledni sistemi. Zagotovo bo omogočal osnovne možnosti plačevanja med posamezniki ter na spletnih in fizičnih plačilnih mestih.

Zagotovo nima ambicije nadomestiti gotovine, temveč bi jo le dopolnjeval, kljub temu pa ne bo namenjen varčevanju. In nenazadnje, za njegovo distribucijo uporabnikom zagotovo ne bo skrbel Evrosistem, temveč banke in druge finančne institucije.

Na drugi strani ostajajo odprta številna pomembna tehnična, pravna in institucionalna vprašanja. Najprej gre za način zapisovanja vrednosti. Zapis v obliki stanja na računu je uveljavljen, preizkušen in povezljiv z infrastrukturo takojšnjih plačil. Alternativa prinosniškega evra – kot je digitalni žeton (token) – po drugi strani lažje podpre plačevanje brez

internetne povezave ter omogoči programabilnost denarja v pogledu funkcionalnosti nekaterih kriptosredstev (Ether, Solana, Polkadot, itd.). Odprto ostaja tudi vprašanje ustrezne pravne podlage za izdajo digitalnega evra, dilema uveljavitve statusa zakonitega plačilnega sredstva (legal tender), ki ga prejemnik plačila ne more zavrniti, ter vprašanje ustrezne ravni zaupnosti/anonimnosti plačevanja z digitalnim evrom.

Pri iskanju odgovorov na ta in na številna druga izvedbena vprašanja bo treba iskati tudi občutljiva ravnovesja, ki bodo zagotovila ustrezno razširjenost digitalnega evra. Premajhna razširjenost bi namreč ne zagotovila mrežnega učinka in s tem motivacije udeležencev (posameznikov, trgovcev in bank) za njegovo uporabo. Prevelika razširjenost pa bi povzročila negativne posledice na sedaj solidno delujoč trg plačilnih storitev, na finančno stabilnost in na finančno vključenost. Preveč atraktiven digitalni evro bi namreč lahko povzročil večji odliv depozitov iz bank, zmanjšal konkurenco, pestrost in inovativnost ponudbe plačilnih storitev, zmanjšal sprejemljivost klasične gotovine ter s tem povzročil izpad z njo povezanih storitev, itd.

Najtežji je odgovor na vprašanje, zakaj uvajati digitalni evro. Evrski denar v digitalni obliki in z možnostjo elektronskega plačevanja je na voljo pri bankah. Tveganost bančnih depozitov je omejena s sistemom jamstva za vloge. Trg plačilnih storitev v nekaterih strukturnih značilnostih sicer ni skladen z

* Jožef Bradeško, viceguverner Banke Slovenije, član »High-level task force on central bank digital currency« pri ECB. Stališča avtorja niso nujno stališča BS ali Evrosistema.

evropskimi strategijami plačevanja na drobno, vendar zagotavlja stabilno, konkurenčno, raznoliko in inovativno ponudbo. Na tej podlagi lahko temelji sklep, da uvedba digitalnega evra zaenkrat ni potrebna.

Argumenti za nadaljevanje priprav na morebitno uvedbo temeljijo na morebitnem prihodnjem razvoju. Najprej, digitalni evro lahko v primeru njenega hitrejšega zatona nadomesti gotovino. Nadalje, digitalni evro lahko prevzame vlogo poslovno nevtralnega katalizatorja digitalizacije evropske ekonomije.

Najpomembnejši pa je verjetno tretji argument, t. j. varovanje suverenosti Evropske unije. Uvedba in prodor digitalnih valut tujih centralnih bank ali stabilnih kovancev

multinacionalnih v evropski prostor lahko ogrozita možnost učinkovitega vodenja denarne politike, zagotavljanje finančne stabilnosti in iz plačevanja izključita domači finančni sistem.

Našteti glavni argumenti kažejo, da odločitev o morebitni uvedbi digitalnega evra ne bo samo ekonomsko-finančna, temveč bo primarno politična. Odvisna bo tudi od številnih zunanjih okoliščin, zlasti aktivnosti drugih potencialnih ponudnikov centralnobančnih digitalnih valut ali njihovih približkov. Pomembne spremembe okoliščin pa lahko prinese tudi nadaljnji razvoj tehnologij digitalnih in decentraliziranih financ ter drugih tehnologij, ki jih je oz. jih bo možno povezati z denarjem.